

Evaluatie beleidsdoelen verdroging

Provincie Flevoland

Maart 2002

Samenvatting

In het Plan van Aanpak Verdroging 'Behoud en ontwikkeling van natte natuurwaarden in Flevoland' (1997) is afgesproken dat de geformuleerde doelen voor verdrogingsbestrijding tussentijds worden geëvalueerd. Bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma 2002-2005 is deze evaluatie uitgevoerd. In totaal zijn op dit moment maatregelen geheel uitgevoerd in 35,9 % van het areaal te vernatten. Het beleidsdoel om in 25 % van het areaal maatregelen uit te voeren is dus bereikt.

Door de betrokken organisaties zijn een aantal voorstellen gedaan voor aanpassing van vernattingsdoelen voor natuurgebieden. De provincie kan deze voorstellen - conform het Plan van Aanpak Verdroging - honoreren indien ze gebaseerd zijn op nieuwe hydrologische inzichten (waar ook onder valt dat maatregelen in de landbouw nodig zouden zijn om de natuurdoelen te bereiken) of indien nieuwe natuurgebieden zijn aangekocht

Voorgesteld wordt om de lijst met te vernatten gebieden aan te passen, namelijk om (a) 812 ha zijnde 15% van de oorspronkelijke gebieden voorlopig van de kaart te halen, (b) 416 ha zijnde 8% ten opzichte van de oorspronkelijke gebieden toe te voegen als aangrenzende gebieden en (c) 160 ha zijnde 3% toe te voegen als nieuwe losstaande gebieden, en voor 83ha zijnde 1,5% eerst nader onderzoek te doen.

Het areaal te vernatten gebied neemt dan in totaal iets af (4%) ten opzichte van de verdrogingskaart van 1997.

1. Inleiding

In het Plan van Aanpak Verdroging 'Behoud en ontwikkeling van natte natuurwaarden in Flevoland' (1997) is afgesproken dat de geformuleerde doelen voor verdrogingsbestrijding tussentijds worden geëvalueerd. Bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma 2002-2005 is deze evaluatie uitgevoerd. Paragraaf 2 geeft een beeld van de stand van zaken van de verdrogingsaanpak.

Door de betrokken organisaties zijn een aantal voorstellen gedaan voor aanpassing van vernattingsdoelen voor natuurgebieden. De provincie kan deze voorstellen - conform het Plan van Aanpak Verdroging - honoreren indien ze gebaseerd zijn op nieuwe hydrologische inzichten of indien het nieuw aangekochte natuurgebieden zijn. In paragraaf 3 van dit document worden de voorstellen voor bijstelling van vernattingsdoelen toegelicht.

De naamgeving van natuurdoelen bij de verdrogingsaanpak heeft een relatie met de natuurdoeltypen die in het kader van het natuurbeleid zijn geformuleerd. Dit vergt enige toelichting, die in paragraaf 4 is opgenomen.

2. Stand van zaken verdrogingsbestrijding

In de periode 1995-2001 is de verdrogingsbestrijding voortvarend ter hand genomen door de terreinbeheerders, de waterbeheerders en de provincie Flevoland. Per 1 november 2001 zijn in 8 van de 25 natuurgebieden vernattingsmaatregelen geheel afgerond. Dit zijn de te vernatten delen van de gebieden Stille Kern Horsterwold, Ellerslenk, Oostvaardersplassen, Burchtkamp, Wilgenbos, Toppad Urk, Staatsreservaat Urk, Schokkerbos. Van het Voorsterbos is het deel Kraggenburg vernat.

In 5 gebieden zijn maatregelen in uitvoering. In 10 gebieden worden de maatregelen onderzocht, danwel voorbereid. In 2 gebieden is nog geen project gestart (zie tabel 1).

Het areaal gebied dat in een bepaalde fase zit is eveneens aangegeven in tabel 1. Daarbij is 'te vernatten deelgebied' in het Plan van Aanpak verdroging omschreven als: het deelgebied waar de grond- en/of oppervlaktewatersituatie structureel verhoogd dient te worden of de waterkwaliteit verbeterd dient te worden. Het te vernatten gebied is een deel van 'verdroogd gebied', dat omschreven is als: het gebied dat de functie "water met bijzondere ecologische waarden" heeft en waarvan de grond- en/of oppervlaktewatersituatie geheel of voor een deel te laag is of de waterkwaliteit niet aan de eisen voldoet.

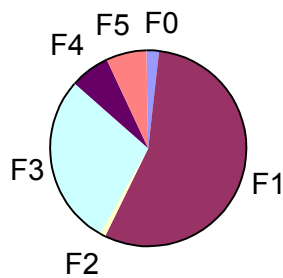
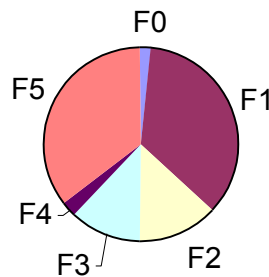
In totaal zijn op dit moment maatregelen geheel uitgevoerd in 35,9 % van het areaal te vernatten. Voor 2005 is de doelstelling om in 50% van het areaal te vernatten natuurgebied maatregelen getroffen te hebben.

Tabel 1. Voortgang verdrogingsbestrijding Flevoland per 1 november 2001

Fase	Aantal gebieden	Areaal te vernatten	Percentage te vernatten
F0 (nog niets aan gedaan)	2	97 ha	1,9 %
F1 (in onderzoek/voorbereiding)	7	1807 ha	35,3 %
F2 (besteksvoorbereiding)	3	685 ha	13,4 %
F3 (maatregelen in uitvoering)	3	612 ha	12,0 %
F4 (maatregelen ten dele uitgevoerd)	2	84 ha	1,6 %
F5 (maatregelen geheel uitgevoerd)	8	1853 ha	35,9 %
	25	5120 ha	100,0 %

Afbeelding 1. Schematische weergave voortgang verdrogingsbestrijding Flevoland per 1 november 2001

Stand van zaken 1999

Stand van zaken
nov 2001

Ten opzichte van de vorige inventarisatie in 1999, is af te lezen dat het aandeel gebieden in de voorbereidingsfase (F1) is afgenomen en dat het aandeel gebieden waar maatregelen zijn uitgevoerd (F5) is toegenomen.

3. Bijstelling vernattingsdoelen

len

De suggesties van terreinbeheerders voor bijstelling van vernattingsdoelen in bepaalde gebieden worden in deze paragraaf toegelicht. Bij elke suggestie wordt vervolgens het ambtelijk voorstel van de provincie beschreven. Het provinciaal bestuur kan aan de hand hiervan besluiten nemen over bij te stellen vernattingsdoelen. De opsomming van suggesties sluit aan bij de beoogde uitvoering van anti-verdrogingsmaatregelen in de periode 2002-2005. Het gaat om drie groepen van gebieden die aan bod komen in paragraaf 2.1 tot en met 2.3

- Gebieden die van de verdrogingskaart 1997 verwijderd worden
- Nieuwe gebieden grenzend aan gebieden op de verdrogingskaart 1997
- Nieuwe gebieden niet grenzend aan de gebieden op de verdrogingskaart 1997

Samengevat wordt voorgesteld om (a) 812 ha zijnde 15% van de oorspronkelijke gebieden voorlopig van de kaart te halen, (b) 416 ha zijnde 8% toe te voegen als aangrenzende gebieden en (c) 160 ha zijnde 3% toe te voegen als nieuwe losstaande gebieden, en voor 83ha zijnde 1,5% eerst nader onderzoek te doen. Het nieuwe areaal te vernatten gebied zou dan in totaal iets afnemen (4%) ten opzichte van de verdrogingskaart van 1997. De nieuwe verdrogingskaart staat in de bijlage.

3.1 Gebieden die van de verdrogingskaart 1997 verwijderd worden

Voor 20 van de 25 gebieden van de verdrogingskaart uit 1997 is geen veranderingsvraag aan de orde, voor 4 wel en voor 1 gedeeltelijk. Met de voorgestelde planning wordt de doelstelling van het treffen van maatregelen in 50% van het areaal te vernatten natuurgebied in 2005 ruim gehaald. Geschat wordt dat circa 75% wordt gehaald. De suggesties voor bijstelling van vernattingsdoelen zijn:

- Roggebotzand niet meer als verdroogd gebied op kaart**
 Uit hydrologisch onderzoek naar vernattingsmogelijkheden is gebleken dat de doelstelling niet haalbaar is op de aangegeven locatie. De kweldruk is minder dan verwacht. Technisch gezien liggen de mogelijkheden voor vernatting in de westrand van het bos, grenzend aan het landbouwgebied. Maar de westrand heeft binnen het bos een functie voor de houtproductie; de terreinbeheerder is dan ook geen voorstander van vernatting. Uit het onderzoek is gebleken dat de vernatting niet met interne maatregelen kan worden gerealiseerd maar alleen door een verhoging van het waterpeil in het aangrenzende landbouwgebied.
Ambtelijk voorstel van provincie: Instemmen met suggestie
- Knarbos deels niet meer als verdroogd gebied op kaart; Knarplas wel op kaart**
 Het voorstel van de terreinbeheerder is om het Knarbos niet meer als verdroogd gebied op de kaart te laten staan, met uitzondering van de Knarplas. Als nieuw te vernatten gebied is aangrenzend de Stuifketel aangegeven (zie verder paragraaf 2.3). Uit de hydrologische studie 'Gewenste grond- en oppervlaktewaterregime voor Flevoland; pilot Knargebied' is naar voren gekomen dat vernatting in het Knarbos naar verwachting niet beperkt kan worden tot interne maatregelen maar consequenties zal hebben voor de functies in de omgeving. De gewenste vernatting zou alleen met zeer vergaande maatregelen behaald kunnen worden.
Ambtelijk voorstel van provincie: instemmen met het voorstel. Opnieuw bezien na vaststelling van het GGOR
- Reve-Abbert niet meer als verdroogd gebied op kaart**
 Uit hydrologisch onderzoek blijkt dat de effectiviteit van maatregelen in dit gebied afhangt van maatregelen in het aangrenzende landbouwgebied.
Ambtelijk voorstel van provincie: Opnieuw bezien na vaststelling van het GGOR.

- **Visvijverbos niet meer als verdroogd gebied op kaart**
Uit hydrologisch onderzoek blijkt dat de effectiviteit van maatregelen in dit gebied afhangt van maatregelen in het aangrenzende gebied.
Ambtelijk voorstel van provincie: Opnieuw bezien na vaststelling van het GGOR.
- **Houtribbos niet meer als verdroogd gebied op kaart**
Uit hydrologisch onderzoek blijkt dat de effectiviteit van maatregelen in dit gebied afhangt van maatregelen in het aangrenzende gebied.
Ambtelijk voorstel van provincie: Opnieuw bezien na vaststelling van het GGOR.
- **Hollandse Hout areaal 'te vernatten' op kaart toevoegen (fout in bestand 1997)**
Ambtelijk voorstel van provincie: Instemmen met suggestie.
- **Gruttoveld niet meer als verdroogd op de kaart**
Uit nadere hydrologische gegevens blijkt dat vernatting in dit gebied niet voor de hand ligt
Ambtelijk voorstel van de provincie: gebied niet meer als verdroogd aanmerken

3.2 Nieuwe gebieden grenzend aan gebieden op de verdrogingskaart 1997

Aan de hand van hydrologisch onderzoek is voor een aantal gebieden gebleken dat die alleen vernat kunnen worden als in aangrenzende gebieden maatregelen worden uitgevoerd. Deze nieuwe gebieden zijn grotendeels al door terreinbeheerders gekocht. Ze vormen tezamen ca. 8 % van te vernatten gebied ten opzichte van de vastgestelde verdroogde gebieden in 1997.

- **Strandgaper-Bremerberg deel 2 toevoegen op kaart**
Ambtelijk voorstel van provincie: Instemmen met suggestie.
- **Greppelveld-overzijde toevoegen op kaart**
Ambtelijk voorstel van provincie: Instemmen met suggestie.
- **Voorsterbos-Noord, -Kadoelerveld en -Zwarte Hoek toevoegen op kaart**
Ambtelijk voorstel van provincie: Instemmen met suggestie.
- **Harderbos-Broekbos toevoegen op kaart**
Dit gebied is aangekocht en er zijn maatregelen uitgevoerd.
Ambtelijk voorstel van provincie: Instemmen met suggestie.
- **Harderbroek deel 2 toevoegen op kaart**
Ambtelijk voorstel van provincie: Instemmen met suggestie.

3.3 Nieuwe gebieden niet grenzend aan gebieden op de verdrogingskaart 1997

Deze gebieden hebben grote ecologische potenties en zijn kansrijk voor natuurontwikkeling en -herstel bij vernattingsmaatregelen. Ze vormen tezamen circa 4% van het dan te vernatten gebied.

- **Roggebotsveld toevoegen als verdroogd gebied op kaart**
Dit gebied is aangekocht.
Ambtelijk voorstel van provincie: Instemmen met suggestie.
- **Knarbos-Stuifketel toevoegen als verdroogd gebied op kaart**
Dit gebied is naar voren gekomen bij de discussies en het onderzoek over de aanpak van het Knarbos. De Stuifketel is gelegen in een infiltratiegebied.
Ambtelijk voorstel van provincie: Gezien de geohydrologische ligging wordt voorgesteld de Stuifketel niet op de verdrogingskaart op te nemen.
- **Schokland toevoegen als verdroogd gebied op kaart**
Dit gebied is aangekocht.
Ambtelijk voorstel van provincie: Instemmen met suggestie.
- **'t Zand A72 toevoegen als verdroogd gebied op kaart**
Ambtelijk voorstel van provincie: Opnieuw bezien bij eerstvolgende actualisatie.
- **Lepelaarsplas toevoegen als verdroogd gebied op kaart**
Ambtelijk voorstel van provincie: Opnieuw bezien bij eerstvolgende actualisatie.

- **Gorzenveld toevoegen als verdroogd gebied op kaart**

Ambtelijk voorstel van provincie: Opnieuw bezien bij eerstvolgende actualisatie.

De lijst van gebieden op de verdrogingskaart is onderstaand aangegeven. Deze gebieden zijn aangegeven op de verdrogingskaart in de bijlage. In het Uitvoeringsprogramma aanpak verdroging 2002 – 2005 is per gebied een informatieblad opgenomen.

Naam gebied	Opmerking
Hulkesteinse bos	vernattingsmaatregelen gerealiseerd
Strandgaper-Bremerberg deel 1	
Strandgaper deel 2	nieuw, uitbreiding
Spijkbos	
Stille kern Horsterwold	vernattingsmaatregelen gerealiseerd
Ellerslenk	vernattingsmaatregelen gerealiseerd
Roggebotzand	
Roggebotsveld	nieuw gebied
Hollandse hout	
Oostvaardersplassen	vernattingsmaatregelen gerealiseerd
Kuinderbos	
Greppelveld	
Greppelveld uitbreiding	nieuw, uitbreiding
Kamperhoek	
Burchtkamp	vernattingsmaatregelen gerealiseerd
Knarbos-Plas	
Knarbos-Ketel	nieuw gebied
Wilgenbos	vernattingsmaatregelen gerealiseerd
Gruttoveld	
Toppad Urk	vernattingsmaatregelen gerealiseerd
Schokkerbos	vernattingsmaatregelen gerealiseerd
Schokland	nieuw gebied
Harderbos	
Harderbos-Broekbos	nieuw gebied
Kievitslanden	
Harderbroek	
Harderbroek deel 2	nieuw gebied
Kadoelerveld en -bos (in Voorsterbos)	nieuw gebied
Voorsterbos noord, Zwarte hoek	nieuw gebied

Een aantal gebieden staan voorlopig nog wel op de lijst maar nader onderzoek is nodig voordat verdere maatregelen worden genomen:

Reve-Abbert	PM op de lijst; opnieuw bezien
Visvijverbos	PM op de lijst; opnieuw bezien
Houtribbos	PM op de lijst; opnieuw bezien
t Zand A72	PM op de lijst; opnieuw bezien; nieuw gebied
Lepelaarsplassen	PM op de lijst; opnieuw bezien; nieuw gebied
Gorzenveld	PM op de lijst; opnieuw bezien; nieuw gebied

4. Naamgeving natuurdoelen

Het Plan van Aanpak Verdroging 'Behoud en ontwikkeling van natte natuurwaarden in Flevoland' (1997) is eerder opgesteld dan de natuurdoeltypenkaart. Om verwarring te voorkomen is het zinvol om helderheid te geven over de relatie tussen de verschillende naamgeving voor de natuurdoelen. Op een abstractieniveau boven de concreet uit te voeren maatregelen, komen de aanduidingen binnen de verdrogingsaanpak (met de bijbehorende informatiebladen) overeen met de natuurdoeltypenkaart. In onderstaande tabel is dit verduidelijkt.

Ambtelijk voorstel van provincie: Instemmen met bovenstaande toelichting en tabel 1.

Tabel 1 Relatie tussen naamgeving van natuurdoelen bij verdrogingsaanpak en natuurbeleid

Terrein	Natuurdoel in plan van aanpak verdroging 1997	Natuurdoel bij huidige verdrogingsaanpak	Typecode
Staatsreservaat Toppad	Mozaïek van open water, riet & ruigte, struweel en moerasbos	Vochtig/nat grasland	zk 3.5/ hz 3.7
Toppad	Mozaïek van open water, riet & ruigte, struweel en moerasbos	Vochtig/nat grasland	zk 3.5/ hz 3.7
		Rietland en ruigte	zk 3.4/ hz 3.3/ az 3.4
Kuinderbos	Bos van leemgrond, Vochtige hei	Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	
Schokkerbos	Bos van zeeklei, Bos van veen-op-klei	Bosgemeenschap op zeeklei	zk 3.10/ zk 3.11
		Bosgemeenschap op zand en leemgrond	hz 3.13/ hz 3.14
Voorsterbos	Bos van leemgrond	Bosgemeenschap op zand en leemgrond	hz 3.13/ hz 3.14
		Bloemrijk grasland	zk 3.6/ hz 3.6
		Zoetwatergemeenschappen	zk3.1/ hz 3.2
Kamperhoek	Zoet water, Rietland & ruigte, Struweel	Rietland en ruigte	zk 3.4/ hz 3.3/ az 3.4
		Bloemrijk grasland	zk 3.6/ hz 3.6
		Bosgemeenschap op zeeklei	zk 3.10/ zk 3.11
Roggebotzand	Bos van arme zandgrond, Bos van zeeklei	Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	
		Vochtig/nat grasland	zk 3.5/ hz 3.7
		Zoetwatergemeenschappen	zk3.1/ hz 3.2
Roggebotveld		Bloemrijk grasland	zk 3.6/ hz 3.6
Reve/Abbert	Bos van arme zandgrond, Bos van leemgrond	Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	
Greppelveld	Nat schraalgrasland	Vochtig/nat grasland	zk 3.5/ hz 3.7
t Spijk	Bos van arme zandgrond, Bos van leemgrond	Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	
		Zoetwatergemeenschappen	zk3.1/ hz 3.2
Ellerslenk	Nat schraalgrasland	Vochtig/nat grasland	zk 3.5/ hz 3.7
		Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	
Bremerberg	Bos van zeeklei, Bos van leemgrond	Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	
		Bosgemeenschap op zeeklei	zk 3.10/ zk 3.11
		Vochtig/nat grasland	zk 3.5/ hz 3.7
Kievitslanden	Nat schraalgrasland, Rietland en ruigte	Vochtig/nat grasland	zk 3.5/ hz 3.7
		Bloemrijk grasland	zk 3.6/ hz 3.6
		Bosgemeenschap op zeeklei	zk 3.10/ zk 3.11
Harderbos	Bos van zeeklei	Bosgemeenschap op zeeklei	zk 3.10/ zk 3.11
		Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	
		Zoetwatergemeenschappen	zk3.1/ hz 3.2
Harderbroek	Zoet water, Rietland en ruigte	Rietland en ruigte	zk 3.4/ hz 3.3/ az 3.4
		Bosgemeenschap op zeeklei	zk 3.10/ zk 3.11
		Zoetwatergemeenschappen	zk3.1/ hz 3.2
Stille kern	Kleiboslandschap	Kleiboslandschap	zk 2.2
Hulkesteinsebos	Bos van zeeklei, Bos van veen-op-klei	Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	
Gruttoveld		Bloemrijk grasland	zk 3.6/ hz 3.6
Wilgenbos	Bos van zeeklei	Bosgemeenschap op zeeklei	zk 3.10/ zk 3.11
		Zoetwatergemeenschappen	zk3.1/ hz 3.2
Oostvaardersplassen	Klei-oermoeras	Klei-oerlandschap	zk 2.1
Hollandse hout	Bos van zeeklei	Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	

Burchtkamp	Mozaïek van open water, riet & ruigte, struweel en moerasbos	Rietland en ruigte	zk 3.4/ hz 3.3/ az 3.4
		Bloemrijk grasland	zk 3.6/ hz 3.6
		Zoetwatergemeenschappen	zk3.1/ hz 3.2
Knarbos	Bos van zeeklei	Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	
		Bosgemeenschap op zeeklei	zk 3.10/ zk 3.11
		Rietland en ruigte	zk 3.4/ hz 3.3/ az 3.4
		Bloemrijk grasland	zk 3.6/ hz 3.6
		Zoetwatergemeenschappen	zk3.1/ hz 3.2
Houtribbos	Bos van zeeklei	Bosgemeenschap op zeeklei	zk 3.10/ zk 3.11
Visvijverbos	Bos van zeeklei	Multifunctioneel bos op zand/zeeklei	

Bijlage: Verdrogingskaart concept maart 2002